

Kompetence ve vyhlášení památných stromů po novele zákona o ochraně přírody a krajiny

Jaroslav Knotek*

Novela zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákona o ochraně přírody), přijatá jako zákon č. 218/2004 Sb. s účinností ode dne 28. 4. 2004 přinesla mimo jiné i změny do kompetenčních ustanovení, které se dotýkají vyhlášení památných stromů.¹ Nejedná se ovšem o změny, které by byly patrné na první pohled. Spíše jde o změny vyplývající z ustanovení řešících primárně jiné otázky.

Jaká je tedy stávající situace ve vyhlášení památných stromů? Působnost ve vyhlášení památných stromů zůstala nadále zachována pro obvod jejich územní působnosti Správám národních parků a chráněných krajinných oblastí (dále jen Správy NP

a CHKO). Stejně tak zůstala působnost ve vyhlášení památných stromů zachována i pověřeným obecním úřadům (dále jen OÚ pověřené obce).² Jejich územní působnost se však na základě současného znění § 76 odst. 3 zákona o ochraně přírody reálně zmenšila. Mimo jejich působnost se totiž vedle již uvedeného území NP, CHKO a jejich ochranných pásem, dostalo nově i území národních přírodních rezervací (NPR), národních přírodních památek (NPP), přírodních rezervací (PR), přírodních památek (PP) a jejich ochranných pásem (OP). Zatímco na území NPR, NPP, PR a PP (včetně jejich ochranných pásem) ležících na území NP a CHKO se vztahuje samozřejmě působnost příslušných Správ NP a CHKO, v případě ostatních malo-

* Mgr. Jaroslav Knotek, odbor životního prostředí a zemědělství Jihomoravského kraje

¹ Blíže k právní úpravě památných stromů viz např. PEKÁREK, M., a kol.: Zákon o ochraně přírody a krajiny a předpisy související *Komentované znění*, Masarykova univerzita v Brně, Brno 2000, str. 122–127; ÚRADNÍČEK, L.: *Legislativní ochrana dřevin*, Veronika č. 1/2003, ročník XVII., str. 2–3; DAHOMORSKÝ, M., a kol.: *Právo životního prostředí*, C. H. Beck, Praha 2003, str. 325; KOLAŘÍK, J., a kol.: *Péče o dřeviny rostoucí mimo les – I. díl*, Český svaz ochránců přírody, Vlašim 2003, str. 251–261.

² PEKÁREK, M., a kol.: *Právo životního prostředí – II. díl*, Masarykova univerzita v Brně, Brno 1998, str. 176–181.

plošně zvláště chráněných území je situace jiná. Na základě tzv. zbytkové působnosti podle § 77 odst. 3 zákona o ochraně přírody totiž spadá vyhlášení památných stromů ve výše uvedených zvláště chráněných územích a jejich ochranných pásmech (tj. v maloplošných zvláště chráněných územích nacházejících se mimo území NP, CHKO a jejich ochranných pásem) do kompetence obecních úřadů obcí s rozšířenou působností (dále jen OÚ obce s rozšířenou působností). Vyhlášení památných stromů se tak ve výše uvedených územích dostalo nově do působnosti OÚ obce s rozšířenou působností. Pokud by tedy mělo dojít k vyhlášení památného stromu v jakémkoli maloplošném zvláště chráněném území, které se nachází mimo kompetenci Správy NP nebo CHKO, bude k vydání příslušného rozhodnutí oprávněn OÚ obce s rozšířenou působností a nikoliv OÚ pověřené obce. V případě, kdy je pověřená obec současně obcí s rozšířenou působností, tak musí být z výroku rozhodnutí patrné, že příslušný orgán ochrany přírody rozhoduje jako OÚ obce s rozšířenou působností a nikoliv jako doposud OÚ pověřené obce.

Výše uvedená změna ale není jedinou novinkou v této oblasti. Novela zákona o ochraně přírody mimo jiné také rozšířila počet orgánů ochrany přírody o další dva. Na základě znění § 78a zákona o ochraně přírody se tak s působností na území vojenských újezdů zařadily mezi orgány ochrany přírody nově újezdní úřady a Ministerstvo obrany.³ V § 78a odst. 1 zákona o ochraně přírody sice není přímo uvedeno, že výše uvedené orgány vykonávají na území vojenských újezdů také působnost obecních úřadů pověřených obcí, přesto tato skutečnost z výše uvedeného znění zákona o ochraně přírody jednoznačně vyplývá.⁴ S ohledem na uvedení celého § 76 v případě odkazu na rozsah působnosti obecních úřadů a nikoliv jen jeho prvního odstavce, lze totiž dovodit, že na území vojenských újezdů patří do kompetence nových orgánů ochrany přírody i státní správa v rozsahu působnosti OÚ pověřených obcí. Podle vymezení jednotlivých kompetencí mezi újezdními úřady a Ministerstvem obrany ve stejném ustanovení zákona o ochraně přírody přitom spadá působnost ve vyhlášení památných stro-

mů na území vojenských újezdů do působnosti újezdních úřadů. Újezdní úřady tak rozšířily současný počet orgánů ochrany přírody, v jejichž kompetenci je vyhlášení památných stromů, na čtyři.

Pro větší přehlednost je působnost jednotlivých orgánů ochrany přírody ve vyhlášení památných stromů spolu s vymezením území, na které se tato jejich působnost vztahuje, uvedena v tabulce, kde je současně i odkaz na příslušná kompetenční ustanovení zákona o ochraně přírody.

S ohledem na výše uvedené tedy můžeme shrnout, že poslední novela zákona o ochraně přírody rozšířila nepřímo počet orgánů ochrany přírody oprávněných k vyhlášení památných stromů na dvojnásobek, tj. ze dvou na čtyři. Přestože účel ustanovení § 76 odst. 3 zákona o ochraně přírody omezujícího působnost obecních úřadů pověřených obcí je jistě pochopitelný, otázkou zůstává, jaký má celé opatření smysl, přesouvají-li se kompetence pouze na OÚ obce s rozšířenou působností. Vhodnější by jistě bylo přesunout tuto kompetenci na orgány ochrany přírody, v jejichž působnosti je péče o příslušná zvláště chráněná území. Některé z kompetencí OÚ pověřené obce sice nebudou OÚ obce s rozšířenou působností na území NPR, NPP, PR, PP a jejich ochranných pásem reálně vykonávat,⁵ ale k vyhlášení památných stromů ve zvláště chráněných územích dochází a bude pravděpodobně docházet, byť výjimečně, i v budoucnu (včetně s tím spojené povinnosti podílet se na vytváření ústředního seznamu ochrany přírody).

Na úplný závěr lze uvést, že nepřehledný stav v oblasti působnosti jednotlivých orgánů ochrany přírody se netýká pouze působnosti ve vyhlášení památných stromů. Současné znění zákona o ochraně přírody je totiž celkově značně nepřehledné a vyznat se ve vzájemně se často překrývajících působnostech jednotlivých orgánů ochrany přírody, jejichž počet mimochodem vzrostl už na devět, je úkol nelehký pro samotné pracovníky orgánů ochrany přírody, natož pro „normální“ občany.⁶ Z těchto důvodů se mi proto jako vhodné slovní vyjádření stávající situace v působnosti orgánů ochrany přírody jeví užít názvu jedné z knih J. Verna – *Zmatek nad zmatek*.

³ K výše uvedenému rozšíření došlo na základě požadavku resortu Ministerstva obrany, aby ve vojenských újezdech vykonávaly funkci speciálních úřadů ochrany přírody Ministerstvo obrany a újezdní řady (obdobně je tomu např. i v zákoně č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů). Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Vymezení pojmu vojenský újezd a stanovení hranic stávajících vojenských újezdů upravuje zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ Tj. registrace významných krajinných prvků, vydávání závazných stanovisek k zásahům do registrovaných významných krajinných prvků a vydávání souhlasu ke zřizování nebo rušení cest.

⁶ K možnostem budoucího vývoje uspořádání a vztahy mezi orgány ochrany přírody viz PELC, F.: Jak dál v institucionální transformaci ochrany přírody a krajiny v České republice, Sborník příspěvků z konference Tvář naší země – krajina domova, Svazek 5 – Ochrana krajiny, Studio JB, Lomnice nad Popelkou 2002, str. 57–62.

Tabulka: Kompetence ve vyhlášení památných stromů podle zákona o ochraně přírody (ZoOPK).

<i>Kompetence ve vyhlášení památných stromů</i>		
Území, na kterém se nachází strom navržený za památný	Příslušný orgán ochrany přírody	Právní zakotvení v ZoOPK
Národní park (včetně OP)	Správa NP	§ 78 odst. 1
Chráněná krajinná oblast (včetně OP)	Správa CHKO	§ 78 odst. 1
NPR, NPP, PR a PP ve VZCHÚ a jeho OP	Správa NP nebo CHKO	§ 78 odst. 1
NPR, NPP, PR a PP mimo VZCHÚ a jeho OP	Obecní úřad OSRP	§ 77 odst. 3
Vojenský újezd	Újezdní úřad	§ 78a odst. 1
Zbylé území státu	Obecní úřady PO	§ 76 odst. 2 písm. b)

Pozn: VZCHÚ – velkoplošné zvláště chráněné území (tj. NP nebo CHKO)

OSRP – obec s rozšířenou působností